

О. М. МАЛІЧЕНКО. УЧАСТЬ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНОМУ СПІВРОБІТНИЦТВІ У СФЕРІ ВИПРОБУВАННЯ ТА КЛЕЙМУВАННЯ ВИРОБІВ З ДОРОГОЦІННИХ МЕТАЛІВ

Здійснення міжнародного співробітництва господарської діяльності в нашій державі постійно трансформуються залежно від регульованих державою процедур, зокрема, шляхом міжнародного співробітництва. Однією з форм міжнародного співробітництва є участь України в Міжнародній асоціації пробірних служб, в особі Державної пробірної служби України. Проте найбільш суттєвішим документом є участь України у Конвенції з питань випробування та клеймування виробів з дорогоцінних металів.

Ключові слова: ліцензування, ліцензія, господарська діяльність, суб'єкти господарювання, дорогоцінні метали і каміння, використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння.

Осуществление международного сотрудничества хозяйственной деятельности в нашем государстве постоянно трансформируются в зависимости от регулируемых государством процедур, в частности, путем международного сотрудничества. Одной из форм международного сотрудничества есть участие Украины в Международной ассоциации пробирных служб, в лице Государственной пробирной службы Украины. Однако наиболее более существенным документом является участие Украины у Конвенции по вопросам испытания и клеймения изделий из драгоценных металлов.

Ключевые слова: лицензирование, лицензия, хозяйственная деятельность, субъекты ведения хозяйства, драгоценные металлы и камни, использование драгоценных металлов и драгоценных камней.

Realization of international cooperation of economic activity, nowadays in our state constantly transformed depending on the procedures managed by the state, in particular, by international cooperation. One of forms of international cooperation is participation of Ukraine in the International association of Test Tube Services, on behalf of Government Test Tube Service of Ukraine. However the most more substantial document is participation of Ukraine in Convention on the Control and Marking of Articles of Precious Metals.

Key words: licensing, license, economic activity, enterprises, precious metals and stones, apply of precious metals and precious stones.

Відповідно до норм міжнародного права Україна бере участь у міжнародному співробітництві у сфері здійснення господарської діяльності пов'язаної з обігом дорогоцінних металів та каміння.

Основою міжнародної діяльності України є співробітництво з міжнародними організаціями, що утворені у співдружності країн з метою вирішення питань, пов'язаних з випробуванням і клеймуванням виробів з дорогоцінних металів.

На даний час до таких організацій відносяться Конвенція з питань випробування та клеймування виробів з дорогоцінних металів (Convention on the Control and Marking of Articles of Precious Metals), або Віденська конвенція за місцем її підписання, та Міжнародна асоціація пробірних служб.

Також однією з форм міжнародного співробітництва є участь України в Міжнародній асоціації пробірних служб (IAAO), в особі Державної пробірної

служби України. ІААО є форумом для обміну інформацією та розвитку технічного співробітництва між уповноваженими державними пробірними службами. Її історія сягає 1992 року, коли була утворена Асоціація європейських пробірних служб (АЕАО).

У зв'язку з поширенням інтересу до випробування і клеймування ювелірних виробів за межами Європи, особливо на Близькому Сході, Індійському субконтиненті і Далекому Сході, АЕАО вирішила змінити свою назву на ІААО, а також критерії до членства в ній, таким чином розширивши географію її учасників за межі Європейського Союзу. Перше засідання Ради ІААО відбулося 15 квітня 2008 року в Лондоні. На даний час до цієї організації входять 37 членів з 30 країн.

Україна є дійсним членом ІААО з 1995 року та бере участь в її регулярних засіданнях, що проводяться 2 рази на рік, з правом вирішального голосу. Участь у засіданнях Асоціації дає змогу Державній пробірній службі оперативно знайомитись з найновітнішими досягненнями у сфері контролю за якістю дорогоцінних металів, отримувати робочі документи Асоціації, в тому числі такі, що містять дані по розробці міжнародних стандартів, календарні плани проведення міжнародних конференцій тощо¹.

Крім цього, Державна пробірна служба бере систематичну участь в проведенні міжнародних порівняльних тестах з аналізу дорогоцінних металів – золота, срібла і платини, за результатами яких її діяльність незмінно оцінюється як така, що задовольняє вимогам ІААО.

Проте найбільш суттєвим документом є участь України у Конвенції з питань випробування та клеймування виробів з дорогоцінних металів (Конвенція). Різні Європейські закони про дорогоцінні метали і дорогоцінне каміння та різноманітність базових засад призвали до вирішення проблеми, що є результатом торгівлі коштовностями між країнами з різними правовими системами.

Це увійшло в 1975 з Угодою на Контролі і Відмічаючи Предметів дорогоцінних Металів, які представили Відмітку Загального Контролю (англ. - Common Control Mark (CCM), відображення якості. Кожна країна згодна дозволити товарам, відміченим з Відміткою Загального Контролю, відмічають, щоб бути імпортованими без подальшого випробування і маркування, якщо б такі статті зазвичай готувалися для внутрішньої марки.

Контроль за якістю дорогоцінних металів практикується в більшості європейських країн, протягом сотень років. Спочатку він був створений для перевірки на вміст дорогоцінного металу в золотих і срібних монетах, а в даний час цей контроль в основному застосовується для ювелірних виробів.

З давніх традицій і місцевих особливостей, кожна країна розробила свої власні правила, що стосуються контролю якості дорогоцінних металів, з відповідно прийнятими пробами та технічними вимогами. Більшість країн вимагають обов'язкового випробування та клеймування кожного виробу незалежним органом. Наявність таких відмінностей, перешкоджає міжнародній торгівлі виробів з дорогоцінних металів. Після тривалих дискусій протягом 60-х років 20-го сторіччя, у листопаді 1972 була підписана Конвенція з питань випробування та клеймування виробів з дорогоцінних металів (м. Відень), яка вступила в силу у 1975 році².

У 1972 Конвенція з питань випробування та клеймування виробів з дорогоцінних металів була встановлена, щоб стандартизувати ідентифікаційну систему випробування та клеймування виробів з дорогоцінних металів через гео-

графічні межі.

На той час Конвенція була підписана членами Європейської асоціації вільної торгівлі: Австрія, Фінляндія, Норвегія, Португалія, Швеція, Швейцарія та Сполучене Королівство. Тим не менш, участь у Конвенції була з самого початку відкрита і для інших країн, які мають необхідні умови для проведення аналізів і клеймування виробів дорогоцінних металів.

Країни – учасниці конвенції домовились про таке: сприяти міжнародній торгівлі виробами з дорогоцінних металів, забезпечуючи водночас захист споживачів, обґрунтований специфічним характером цих виробів; гармонізація повинна доповнюватися взаємним визнанням результатів випробувань та клеймування, і бажаючи, отже, сприяти співробітництву між їхніми пробірними службами й відповідними органами влади та підтримувати таке співробітництво; від держав – учасниць Конвенції обов'язкове клеймування не вимагається й що клеймування виробів з дорогоцінних металів конвенційними клеймами здійснюється на добровільних засадах.

За правилами цієї Конвенції, «вироби з дорогоцінних металів» означають вироби з платини, золота, паладію, срібла або їхніх сплавів³.

Також, вироби з дорогоцінних металів повинні бути поданими до уповноваженої пробірної служби, відповідати технічним вимогам Конвенції та бути випробуваними та клеймованими клеймами.

Кожна з держав-учасниць Конвенції повинна визначити один чи більшу кількість пробірних служб, уповноважених на випробування та клеймування виробів з дорогоцінних металів.

Уповноважені пробірні служби повинні відповідати таким вимогам: наявності персоналу та необхідних технічних засобів й обладнання; технічної компетентності й професійної чесності персоналу; незалежності керівництва та технічного персоналу уповноваженої пробірної служби під час виконання вимог Конвенції від усіх угруповань, груп або осіб, прямо чи опосередковано заінтересованих у відповідних результатах; дотримання персоналом професійної таємниці.

Кожна держава – учасниця Конвенції повинна повідомляти депозитарієві про визначення таких пробірних служб та про їхні клейма, а також про відкликання уповноваження будь-якого з раніше визначених пробірних служб. Депозитарій, відповідно, повинен негайно повідомити про це всім іншим державам – учасницям Конвенції.

Держави – учасниці Конвенції цим уповноважують депозитарієві зареєструвати у Всесвітній організації інтелектуальної власності (WIPO), відповідно до Паризької Конвенції з охорони промислової власності Спільне клеймо контролю як національне пробірне клеймо кожної з держав – учасниць Конвенції. Відповідно до Конвенції, кожна держава – учасниця Конвенції повинна мати й підтримувати законодавство, яке забороняє від страхом покарання будь-яку підробку, неналежну зміну або неправильне використання Спільного клейма контролю, або клейм уповноважених пробірних служб.

Актуальним є те, що кожна держава – учасниця Конвенції бере на себе зобов'язання здійснювати відповідно до такого законодавства розслідування у випадках виявлення чи повідомлення іншою державою – учасницею Конвенції про достатні докази підробки або неправильного використання Спільного клейма⁴. За вимогою Конвенції, якщо держава – учасниця Конвенції, що здійснює імпорту, або один з її уповноважених пробірних служб має підстави вважати, що

пробірна служба в державі, що експортує, нанесла Спільне клеймо контролю з недотриманням відповідних положень цієї Конвенції, вона повинна негайно повідомити про це пробірній службі, куди вироби були надані для клеймування, та відразу надати всіляку прийнятну допомогу в розслідуванні справи.

Так, Конвенція є міжнародним договором, яка спрямована на сприяння транс-кордонній торгівлі виробами з дорогоцінних металів. Основним завданням Конвенції є гармонізація у міжнародній практиці підходів до виконання експертно-пробірних робіт, встановлення єдиних принципів контролю за якістю виробів з дорогоцінних металів⁵.

Загалом, будь-яка держава, що є членом Організації Об'єднаних Націй чи будь-якої зі спеціалізованих агенцій, або Міжнародної Агенції з атомної енергії, або Стороною Статуту Міжнародного суду ООН і здійснила приготування до випробувань та клеймування виробів з дорогоцінних металів, необхідні для того, щоб відповідати вимогам Конвенції та додатків до неї, має право на запрошення держав - учасниць Конвенції, надіслане через депозитарій, приєднатися до цієї Конвенції. Запрошена держава має право приєднатися до цієї Конвенції шляхом подання документів на приєднання депозитарієві, який повинен повідомити про це всім іншим державам – учасницям Конвенції. Приєднання вважається таким, що набрало чинності, через три місяці після подання цих документів. Держави, які є учасниками Конвенції, визнають, що вироби з дорогоцінних металів, клеймовані клеймом Конвенції – «Common Control Mark» (CCM), можуть реалізовуватись на їх території без додаткового контролю та клеймування. Стандарти проби, що використовуються в рамках Конвенції для платини: 999, 950, 900, 850; для золота: 999,916,750,585,375; для паладію: 999, 950, 500; для срібла: 999, 925, 830, 800.

Відповідно до Конвенції, виробом з дорогоцінного металу є будь-яка одиниця ювелірного виробу, виробу із золота, виробу зі срібла або годинниковий виріб чи будь-який інший об'єкт, виготовлений повністю або частково з дорогоцінних металів або їхніх сплавів⁶.

На даний час до Конвенції вже приєдналися Австрія, Кіпр, Чеська Республіка, Данія, Фінляндія, Угорщина, Ірландія, Ізраїль, Латвія, Литва, Нідерланди, Норвегія, Польща, Португалія, Словацька Республіка, Словенія, Швеція, Швейцарія, Великобританія. Дві інші країни знаходяться в процесі приєднання (Шрі-Ланка і Україна). Україна з 1995 року у Постійному Комітеті Конвенції має статус спостерігача.

Відповідно до поданої в листопаді 2004 року заявки України на приєднання до Конвенції, 9-12 березня 2005 року в Києві перебувала Інспекційна група Постійного комітету Конвенції, яка ознайомила із станом справ з контролю за обігом дорогоцінних металів в Україні, контролю складу металів, методів роботи з ними, в тому числі проведення інспекцій місць концентрування виробів та порядку їх зберігання, клеймування, реалізації. За результатами роботи інспекційної групи констатовано високий ступінь готовності України до приєднання до Конвенції. У звіті про результати відвідування надана рекомендація Постійному комітету надіслати Україні запрошення на приєднання до Конвенції. Питання про приєднання України до Конвенції було розглянуто на плановому 57-му засіданні Постійного комітету в Женеві 4 та 5 квітня 2005 року, де Україна доповіла про стан справ з пробірною контролю та обігу виробів з дорогоцінних металів, а також про прийняте рішення про приєднання до Конвенції.

Постійний комітет односторонньо вирішив надіслати Україні відповідне запрошення. Відповідно до рішення Постійного комітету, Депозитарієм Конвенції (Міністерство закордонних справ Швеції, Стокгольм) в жовтні 2005 року надіслано Міністерству закордонних справ України запрошення приєднатися до Конвенції. На даний час приєднання України до Конвенції – це питання часу, пов'язане з необхідністю прийняття Верховною Радою України відповідного Закону України про ратифікацію Конвенції. Потрібно зауважити, що загалом Європейські країни змінили внутрішнє законодавство, і деякі й досі вживають заходи, щоб приєднатися до Конвенції, наприклад Франція і Іспанія⁷.

Ніякий компроміс ще не тягнеться до введення Директиви для гармонізації стандартів і перевірки якості. Таблиця нижче за покази різноманітність стандартів законним чином прийняла в межах ЄС сьогодні. Мета Конвенції – полегшити торгівлю з дорогоцінними металами, підтримуючи торгівлю за договірними цінами і захист споживача. Для цієї мети, вироби з дорогоцінних металів, клеймовані клеймом Конвенції – «Common Control Mark» (CCM), можуть реалізовуватись на їх території Держав – учасниць конвенції без додаткового контролю та клеймування.

Актуальними є питання участі України, а саме органу державної влади – Державної пробірної служби, яка є урядовим органом державного управління, що діє у складі Мінфіну та йому підпорядковується, у регулярних засіданнях Конвенції та Міжнародної асоціації пробірних служб. Потрібно наголосити, що Державна пробірні служба, відповідно до свого Положення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2000 р. № 732, забезпечує у межах своїх повноважень співробітництво з Європейською асоціацією пробірних палат і Постійним комітетом Міжнародної конвенції з контролю та клеймування виробів з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння. Засідання Постійного комітету Конвенції та Міжнародної асоціації пробірних служб проходять двічі на рік в яких представники Державної пробірної служби беруть активну участь.

В 2008 році Україна отримала всі робочі документи та прийняла участь в двох засіданнях (62 та 63 засідання) Постійного комітету Конвенції та 1 і 2 засідання Міжнародної асоціації пробірних служб. На засіданнях розглянуті поточні питання їх роботи, в тому числі такі проблеми, що становлять інтерес для поточної роботи Державної пробірної служби: створення на веб-сайті Конвенції і захищеної паролем сторінки, де її учасники могли б вільно обмінюватися інформацією, яка була б недоступною стороннім користувачам інформації. Пароль доступу українській стороні повідомлений; створення веб-сайту Міжнародної асоціації пробірних служб; презентація Міжнародного інституту пробірної клеймування і розміщення на його сайті інформації про основи законодавства історію і дизайн пробірних клейм в розвитку країн світу, в тому числі України; перспективи і порядок клеймування клеймом ССМ виробів з дорогоцінних металів поза межами пробірної служби в межах країни виготовлення виробів і поза її межами; повідомлені результати опитування і розглянуті відповіді на запитальник з нагляду за станом ринку, результати якого можуть бути використаними відповідними службами країн; проблеми застосування вимог Нікелевої директиви в процесі експорту виробів з дорогоцінних металів в країни Європейської економічної зони; порядок введення кваліфікованої більшості, достатньої для прийняття тих чи інших питань роботи Конвенції (на даний момент рішення приймаються односторонньо, що через велику кількість країн-учасників суттєво гальмує розвиток Кон-

венції).

З нагоди 180-річчя заснування пробірної справи на теренах України, чергове 63 засідання Постійного комітету Конвенції та 2 засідання Міжнародної асоціації пробірних служб пройшли у м. Києві у вересні 2008 року. Дуже важливими є засідання Міжнародної асоціації пробірних служб, яка є правонаступницею Асоціації європейських пробірних служб, яка в свою чергу була заснована в 1991 р. і за період до 2007 р. провела 33 засідання. Подібні засідання проводяться двічі на рік і в Україні з нагоди святкування 180-річчя з дня заснування пробірної справи та приєднання до Конвенції, проводяться вперше. Участь в засіданнях прийняли делегації 28 країн світу, в т. ч. вперше делегації Російської Федерації та Молдови. На засіданнях опрацьовували та уточнювали документи щодо металів, які слід вважати дорожочінними, визначали критерії, яким повинні відповідати сплави, обговорювали порядок робіт з нагляду за станом ринку обігу дорожочінних металів, піднімалися питання проведення міжлабораторних раундів визначення рівня професійної майстерності вимірювальних лабораторій пробірних служб. Також на засіданні приймалися європейські директиви з питань взаємного визнання в межах Європейського Союзу якості товарів та наданих послуг. Учасники засідань відвідали Державну пробірну службу та Центральне казенне підприємство пробірному контролю, де змогли ознайомитися з обладнанням та відповідними методиками щодо здійснення державного пробірному контролю. Засідання пройшли на високому організаційному рівні про що свідчать отримані схвальні відгуки ряду закордонних делегацій, а Головою Постійного комітету Конвенції на адресу Прем'єр-міністра України надіслано лист-подяку⁸.

Державна пробірна служба та представники Центрального казенного підприємства пробірному контролю 30 березня 2009 року прийняли участь у черговому 64-му засіданні Постійного комітету Конвенції у м. Женева (Швейцарія). Вперше відвідали засідання Конвенції представники Ісландії і Македонії. Серед гостей також приймали участь у засіданні представники Румунії, Сербії і Сінгапуру. На засіданні розглянутий перелік організаційних питань та поінформовано про офіційне приєднання Словенії до Конвенції 5 березня 2009 року. За результатами роботи члени Постійного комітету Конвенції прийняли керівні принципи для клеймування транзитних ювелірних виробів, а також визначення припою для виробів з паладію. Крім цього, обговорені можливості у відповідності до Конвенції клеймування виробів, виготовлених з декількох металів.

31 березня 2009 року Державна пробірна служба та представники Центрального казенного підприємства пробірному контролю прийняли участь у засіданні Міжнародної асоціації пробірних служб. Державна пробірна служба з метою вирішення питань контролю за якістю виробів із дорожочінних металів у відповідності до міжнародних стандартів здійснює співробітництво з низкою інших міжнародних організацій та пробірних служб світу. International Laboratory Accreditation Cooperation (ILAC) – міжнародне співробітництво в галузі акредитації лабораторій. ILAC – це міжнародне співробітництво лабораторій та інспекцій органів акредитації, що сформовано понад 30 років тому з метою сприяння усуненню технічних бар'єрів у торгівлі.

У 2007 році завершені підготовчі роботи та проведено акредитацію вимірювальної лабораторії Управління арбітражно-експертного та навчально-методичного забезпечення в Словацькому національному агентстві акредитації у відповідності до вимог стандарту ISO 17025:2005 «Загальні вимоги до компетенції вимірювальних та калібрувальних лабораторій», що є необхідним при

реалізації дій по використанню Україною пробірного клейма міжнародного зразка після приєднання України до Конвенції з випробувань та клеймування виробів з дорогоцінних металів.

У березні 2008 року відбулося інспекційне відвідування лабораторії Словацькою делегацією. В роботі інспекційної комісії взяли участь представники Національного агентства акредитації Республіки Молдова. Комісією підтверджена відповідність порядку діяльності лабораторії вимогам міжнародного стандарту і підтверджена дійсність виданого в 2007 році атестату акредитації. Відповідно до досягнутих домовленостей, у жовтні 2008 року делегація у складі представників відділень пробірного контролю казенних підприємств пробірного контролю (м.м. Вінниця, Черкаси, Запоріжжя) відвідала центральний офіс Пробірної служби Чеської республіки (м. Прага), де ознайомила з практикою робіт з випробувань та клеймування ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів. Державна пробірна служба та Пробірна служба Республіки Кіпр в 2008 році досягли домовленості щодо можливості розробки дизайну та виготовлення на базі Центрального казенного підприємства пробірного контролю пробірних клейм, які могли б використовуватися при клеймуванні виробів на Кіпрі. Розроблений комп'ютерний файл із зображеннями пробірних клейм Республіки Кіпр, досягнута домовленість про виготовлення і відправлення замовникам експериментальних пробірних клейм, за результатами випробувань яких буде вирішено питання організації серійного виробництва клейм.

Делегація Державної пробірної служби за участю Донецького казенного підприємства пробірного контролю в рамках продовження робіт з попереднього опрацювання методики аналізу сплавів золота методом пробірної плавки з використанням мікронаважок (10 міліграмів), відвідала офіс Пробірної служби Королівства Нідерланди в м. Гауда, де ознайомила з процесами аналізу виробів, а також інших видів експертно-пробірних робіт⁹.

Отримана консультативна інформація Пробірної служби Швейцарії та Пробірної служби Лондона щодо постачальників гомогенних сплавів золота пробою 9, 14, 18, 22 карат та чистого золота. Укладено контракт з фірмою Cookson Precious Metals (Сполучене Королівство) на отримання експериментальних зразків сплавів масою 10 грамів кожний.

Все це, за відгукami учасників засідань, засвідчило те, що органи державного пробірного контролю України є взірцем в світовій системі пробірного клеймування. Розгляд ситуації, що склалась сьогодні у сфері діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням вказує на прискорення міжнародної співпраці, розвитку прозорості двосторонніх стосунків між державами учасницями. Міжнародна Асоціація пробірних служб ставить на меті розробку та впровадження єдиних для всіх країн правил випробувань виробів з дорогоцінних металів, проведення міжлабораторних раундів, визначення рівня професійної майстерності вимірювальних лабораторій пробірних служб. Членами Асоціації на даний час є 36 країн.

Постійним комітетом Конвенції розглядаються наступні основні питання: введення паладію в число металів, що можуть клеймуватися пробірним клеймом міжнародного зразка та реєстрації дизайну клейма у Всесвітній організації з охорони авторських прав (WIPO); удосконалення порядку взаємного визнання результатів випробувань та порядку пробірного клеймування виробів з дорогоцінних металів в рамках Конвенції; обговорення проблем взаємодії Конвенції з

іншими організаціями: Міжнародною асоціацією пробірних служб, Міжнародним комітетом з акредитації лабораторій, Всесвітньої конфедерацією ювелірів, організацією із співробітництва фармацевтичних інспекцій, тощо; стан справ з наглядом за станом ринку обігу дорогоцінних металів та порівняння порядку контролю в країнах, представлених на засіданні; координації робіт з пробірного клеймування виробів проблемного дизайну. Засідання Міжнародної асоціації пробірних служб присвячено розгляду наступних питань: прийняття основних змін в Статуті Асоціації у зв'язку з розширенням кола країн-членів Асоціації та розповсюдженням її дії за межі Європи; проведення чергових раундів аналізу анонімних зразків ювелірних сплавів; прийняття європейських директив з взаємного визнання в межах Європейського Союзу якості товарів та наданих послуг, обговорення питання, чи слід визнавати пробірне клеймування послугою і чи поширюється на нього дія відповідної Директиви, тощо.

Зауважимо, що схвальні відгуки та високі оцінки учасниками засідань надані щодо України, а саме: здійснення в системі державного пробірного контролю України 100% контролю якості кожного ювелірного та побутового виробу з дорогоцінного металу, поданого замовниками до контролю; наявності сучасної автоматизованої програмної системи обліку експертно-пробірних робіт, синхронізованої в режимі реального часу з усіма розгалуженими на всій території України офісами казенних підприємств пробірного контролю та їх відділеннями; виготовлення на базі Центрального казенного підприємства, м. Київ капелей, подальше забезпечення ними всіх казенних підприємств пробірного контролю України та їх відділень для здійснення хімічних аналізів під час випробування ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів; запровадженні в органах, що здійснюють державний пробірний контроль, системи щорічного проведення професійних конкурсів на здобуття звання «Кращий експерт року» та «Кращий хімік року», за результатами проведення котрих значно підвищується кваліфікаційний рівень всіх експертів, що в них приймають участь; наявності висококваліфікованого персоналу, який успішно справляється зі своїми завданнями та сучасних умов праці, що відповідають європейським¹⁰.

Важливим кроком щодо покращення міжнародного співробітництва у сфері здійснення господарської діяльності пов'язаної з обігом дорогоцінних металів та каміння пропонуємо продовжити реалізацію вступу до Конвенції з питань випробування та клеймування виробів з дорогоцінних металів.

1. Назимок М.М., Боровико О.Я., Артюх Т.М. Пробірний контроль. Методи аналізу дорогоцінних металів: Підручник. – К., 2010. – С. 224. 2. Там само. 3. Там само. 4. Назимок М.М., Боровико О.Я., Артюх Т.М. Пробірний контроль. Методи аналізу дорогоцінних металів: Підручник. – К., 2010. – С. 56. 5. Там само. – С. 89. 6. Назимок М.М., Боровико О.Я., Артюх Т.М. Пробірний контроль. Методи аналізу дорогоцінних металів: Підручник. 7. Сайт Державної пробірної служби України // [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.assay.gov.ua. 8. Там само. 9. Thomas E. Garman, Raymond Forgue. – 2007. – Business & Economics. – 656 с. 10. Сайт Державної пробірної служби України // [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.assay.gov.ua.